

Metodiskie ieteikumi vecākiem pirmsskolas vecuma bērnu lasītprasmes veicināšanai

VPP
Valsts pētījumu
programma

Latvijas Zinātnes
padome

Metodiskie ieteikumi vecākiem pirmsskolas vecuma bērnu lasītprasmes veicināšanai

Materiāls sagatavots Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” projekta “Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā” (*Nr: VPP-LETONIKA-2022/3-0003*) ietvaros (turpmāk – Projekts).

Metodisko līdzekli izstrādāja **Sandra Zariņa**.

Metodisko līdzekli izvērtēja ārējā eksperte PhD Liene Valdmane.

ISBN

Saturs

Ievads

1. atgādne. Ko bērns mācās, mācoties lasīt?
2. atgādne. Kāda ir atšķirība starp skaņu, burtu, burta nosaukumu?
3. atgādne. Kādi ir lasītprasmes apguves posmi pirmsskolā?
4. atgādne. Kādas skaņu spēles var spēlēt kopā ar bērnu?
5. atgādne. Kā palīdzēt bērnam iemācīties burtus?
6. atgādne. Kā vingrināties zilbju lasīšanā?
7. atgādne. Kā veidot situācijas, kurās bērnam ir jālasa vārds?
8. atgādne. Kādas ir biežāk pieļautās kļūdas, mācot bērnu lasīt? Kā no tām izvairīties?
9. atgādne. Kā mājās veidot lasītrosinošu vidi?

Pielikumi

Literatūras saraksts

IEVADS

Lasītprasmes loma 21. gadsimtā pieaug. Lai sazinātos, mācītos, ikdienā sasniegtu personiskos mērķus un veidotu veiksmīgu karjeru, ir par maz izlasīt un saprast izlasīto. Labam lasītājam jāprot ātri orientēties daudzveidīgu, tostarp multimodālu, resursu klāstā, jāprot sameklēt un kritiski izvērtēt informāciju, atšķirt svarīgo no nesvarīgā, ticamo no neticamā, faktus no viedokļiem, jāprot noteikt tekstā netieši izteiktu saturu un jāspēj sasaistīt to ar savu pieredzi. Lasītprasme ir vairāku nozīmīgu prasību pamatā, piemēram, aprēķinot valstu medijprasības indeksu, vislielākā nozīme (30%) tiek piešķirta lasītprasmei (Open Society Institute – Sofia, 2023).

Uz to, ka Latvijā lasītprasmes attīstības jomā ir vēl daudz darāmā, norāda Starptautiskā lasītprasmes novērtēšanas pētījuma IEA PIRLS 2021 rezultāti (Ozola, Geske, & Kampane, 2023) – valstī ir mazs 4. klases skolēnu skaits (8%) ar augstāko lasītprasmes līmeni un augsts skolēnu skaits (6%) ar lasītprasmes līmeni, kas ir zem zemākā. Vēl satraucošāki ir Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas OECD PISA 2022 dati (Geske, Kiseļova, & Mālere, 2023) – tie rāda, ka tikai 4% Latvijas 9. klašu skolēnu sasniedz augstāko lasītprasmes līmeni, savukārt gandrīz ceturtā daļa piecpadsmitgadīgu skolēnu nevar tikt galā ar visvienkāršākajiem lasīšanas uzdevumiem un nerasniedz pamatlīmeni, kas nepieciešams, lai cilvēks varētu normāli tālāk mācīties, strādāt un veidot karjeru pieaugušo dzīvē. Pie tam Latvijā tikai 16% 4. klases skolēnu ļoti patīk lasīt. Tas ir ļoti maz, salīdzinot ar 42% lasīšanā ieinteresētu skolēnu pasaulē.

Viens no efektīvākajiem risinājumiem esošās situācijas uzlabošanā ir lielākas vērības pievēršana lasītprasmes apguvei un pozitīvas attieksmes pret lasīšanu veidošanai pirmsskolas vecumposmā. Starptautiskajos zinātniskajos pētījumos šis vecumposms tiek atzīts par vislabvēlīgāko laiku lasītprasmes pamatu likšanai un nostiprināšanai, jo bērna smadzeņu gatavība “mācīties” ir visaugstākā (Geske, Kiseļova, & Mālere, 2023; Ozola, Geske, & Kampane, 2023; Santos, 2007). Šīm atziņām zinātnieki ir savākuši pietiekami daudz pierādījumu, un apgalvojums, ka labi lasītāji nāk no bērnības, mūsdienās vairs netiek apšaubīts. Taču vienlaikus ir pierādīts, ka lasīšanas prasme nav iedzimta. Lai bērns pirmsskolā varētu sākt mācīties lasīt, svarīgi, lai viņam tiktu nodrošināta lasītrosinoša mācību vide un tiktu sniegts nepieciešamais atbalsts.

Līdzās pirmsskolā veidotajai mācību videi to, vai bērni kļūs par prasmīgiem lasītājiem, būtiski ietekmē arī ģimenes vide. Vecāku loma ir neatsverama lasītprasmes veicināšanā un veido pamatu tam, vai bērns nākotnē būs vai nebūs lasītājs (Geske, Zizlāne, 2020). Starptautiskajos pētījumos tie bērni, kuriem pirmsskolas vecumā vecāki lasa priekšā grāmatas, uzrāda augstāku lasītprasmes līmeni. Iepazīstinot mazus bērnus ar grāmatām, rādot viņiem bildes, lasot priekšā, spēlējot kopā burtu spēles, vecāki pavada laiku kopā ar bērniem, izrāda savu mīlestību, demonstrē ieinteresētību par lasīšanu. Šādā vidē bērns jūtas laimīgs, un tas ir labs pamats motivācijai mācīties lasīt (Human Resource Development Centre, 2017).

Lai gan visiem ir skaidrs, ka grāmatas palasīšana nav nekāda *rakešu zinātne*, pētījumi rāda, ka Latvijā tikai 60% vecāku saviem bērniem bērniībā bieži lasījuši grāmatas, tikai 43% – bieži stāstījuši stāstus un bieži dziedājuši dziesmas (Geske, Zizlāne, 2020). Salīdzinot ar citām valstīm, Latvijā bērnu vecāku aktivitātes līmenis bērnu lasītprasmes veicināšanā ir krietni zemāks.

Vecāku nepietiekama iesaistīšanās bērnu lasītprasmes veicināšanā ir visai satraucošs fakts, ja ņem vērā faktu, ka to bērnu sasniegumi, kurus lasīšanas aktivitātēs vecāki ir iesaistījuši jau no trīs vai četrus gadu vecuma, ir augstāki nekā tiem bērniem, kurus vecāki sāka mācīt lasīt piecu gadu vecumā. Tādējādi labākus rezultātus lasīšanā uzrāda tie bērni, kuri ir sākuši agrāk mācīties lasīt. Bērniem, kuru lasītmācīšanai vecāki ir pievērsušies tikai sešu vai septiņu gadu vecumā vai kuru lasītprasmes apguvu vecāki ir pilnībā uzticējuši pirmsskolas un pēc tam skolas pedagogiem, lasīšanā ir viszemākais līmenis (Geske, Zizlāne, 2020).

Šis metodiskais materiāls ir izstrādāts kā atbalsts pirmsskolas bērnu vecākiem, lai palīdzētu pēc iespējas agrāk veidot ģimenē lasītrosinošu mācību vidi, sekmējot bērnu interesi par lasīšanu un sniedzot nepieciešamo atbalstu lasīšanai nepieciešamo pamatprasmi apguvei un nostiprināšanai.

Metodiskajā materiālā tiek piedāvātas deviņas atgādnēs un trīs pielikumi. Atgādnēs-tiek sniegtas atbildes uz vairākiem pirmsskolas bērnu vecākiem lasītmācīšanas kontekstā aktuāliem jautājumiem: *Ko bērns mācās, mācoties lasīt? Kāda ir atšķirība starp skaņu, burtu, burta nosaukumu? Kādi ir lasītprasmes apguves posmi pirmsskolā? Kādas skaņu spēles var spēlēt kopā ar bērnu? Kā palīdzēt bērnam iemācīties burtus? Kā vingrināties zilbju lasīšanā? Kā veidot situācijas, kurās bērnam ir jālasa vārds? Ko nekad nevajadzētu darīt, mācot bērnu lasīt, jeb kā izvairīties no biežāk pieļautajām kļūdām?* Atbildes ietver ieteikumus, praktiskus paņēmienus un didaktiskās spēles, ar kuru palīdzību ģimenē ikdienas situācijās var rosināt bērnu interesi par lasīšanu un pilnveidot lasīšanai nepieciešamās pamatprasmes. Pielikumos piedāvāta lasīšanas izaicinājumu spēle vienam mēnesim, praktisks piemērs, kā ikdienā kopā ar bērnu var veidot īsus tekstus lasīšanai, pēc izlasīta daiļliteratūras teksta veicami uzdevumi lasītprasmes veicināšanai.

1. atgādne

Ko bērns mācās, mācoties lasīt?

Parasti, domājot lasīšanu pirmsskolas vecumā, vispirms tiek domāts par burtu apguvi un zilbju lasīšanu, taču lasītprasmes jēdziens ir daudz plašāks. Mācoties lasīt, bērns mācās daudz vairāk, piemēram,

- turēt grāmatu un pāršķirt tās lapas;
- saudzīgi izturēties pret grāmatu;
- saprast, ka lasot var noskaidrot svarīgu informāciju;
- saprast, ka lasīt ir interesanti un lasīšana rada prieku;
- saprast, ka lasīšana palīdz nodot un saņemt informāciju;
- saprast, ka lasa no kreisās uz labo pusi;
- pazīt (nosaukt) burtus; uzzina, ka ir lielie un mazie burti, rakstītie un iespiestie burti;
- saprast, ka no burtiem veidojas vārdi;
- saprast, ka no vārdiem veidojas teikumi;
- darboties ar skaņām: saklausīt, ar kādu skaņu sākas vārds; noteikt, vai vārdā ir nosauktā skaņa; noteikt skaņas vietu vārdā (sākumā, vidū vai beigās); sadalīt vārdu skaņās; atšķirt skaņas;
- savienot skaņas zilbēs, vārdos;
- saprast izlasīto (vārdu, teikumu);
- izmantot lasīšanu mācību un personisko mērķu sasniegšanai;
- pierakstīt informāciju, lai to varētu izlasīt citi; izlasīt citu pierakstītu informāciju;
- saprast, ka teksti ir dažādi: pasakas, dzejoļi, sludinājumi, ielūgumi, apsveikumi, vēstules, saraksti, afišas utt.;
- sarunāties par dzirdēto tekstu: atbildēt uz dažādiem jautājumiem (par teksta tematu (Par ko ir teksts?), galveno domu (Kas svarīgs tekstā pateikts?), varoņiem (Kādi tēli darbojas? Kā tie izskatās? Kādas ir to rakstura īpašības?), darbības vietu (Kur notiek darbība?), laiku (Kad notiek darbība?)); izteikt savu viedokli un uzdot jautājumus par varoņu rīcību, notikumiem;
- atstāstīt dzirdēto tekstu, izmantot intonācijas, lai parādītu varoņu emocijas, savu attieksmi pret lasīto;
- sameklēt nepieciešamo informāciju grāmatās (piemēram, enciklopēdijās), žurnālos, apkārtējā vidē;

- paredzēt (prognozēt) tekstā dzirdēto notikumu turpinājumu;
- saprast, ka tekstā var būt nepazīstami vārdi, un mācīties noskaidrot to nozīmi.

Visas šīs prasmes bērni sāk apgūt pirmsskolas izglītības iestādē un turpina nostiprināt arī skolā. Taču daudz labāks rezultāts ir tad, ja skolotājiem talkā nāk ģimene, veidojot vidi, kurā bērni, darbojoties kopā ar vecākiem – izvēloties un lasot kopā grāmatas, sarunājoties par izlasīto, spēlējot spēles –, atklās lasītprieka noslēpumu. Ikdienā kopā veicot ģimenē ierastos darbus, bērnam saprotamāka kļūst lasīšanas jēga un ir vieglāk ir “darbināt” apgūtās lasīšanas prasmes.

2. atgādne

Kāda ir atšķirība starp skaņu, burtu, burta nosaukumu?

Pirmsskolas vecuma bērni darbojas tikai ar burtiem un skaņām. Burta nosaukumus bērni apgūst skolā tad, kad jau ir iemācījušies lasīt. Ar burtu nosaukumiem bērni parasti iepazīstas 2. klasē. mācoties nosaukt alfabētu.

- Valoda sastāv no skaņām. **Skaņas var nosaukt un saklausīt.**

Latviešu valodā ir 48 skaņas: 12 patskaņi, 10 divskaņi, 26 līdzskaņi. Jēdzienus “patskaņi”, “divskaņi”, “līdzskaņi” bērni mācās skolā, taču dažkārt (pēc skolotāja izvēles un bērnu iespējām) sāk iepazīt jau pirmsskolā.

Patskaņi: a, ā, i, ī, u, ū, e, ē, e (platais, ar komatu apakšā), ē (platais, ar komatu apakšā), o, o (garais, ar garumzīmi augšā).

Divskaņi: ai, au, ei, ie, o (uo), ui, iu, oi, eu, ou.

Līdzskaņi: b, c, č, d, f, g, ģ, h, j, k, ķ, l, ļ, m, n, ņ, p, r, s, š, t, v, z, ž, dz, dž.

- **Burts ir skaņas apzīmējums (simbols).** Burtus var redzēt un lasīt. Burti var būt lieli un mazie, iespiesti un rakstītie. Burtus parasti sakārto noteiktā secībā – alfabētā.

Aa, Āā, Bb, Cc, Čč, Dd, Ee, Ēē, Ff, Gg, Ģģ, Hh, Ii, Īī, Jj, Kk, Ķķ, Ll, Lļ, Mm, Nn, Ņņ, Oo, Pp, Rr, Ss, Šš, Tt, Uu, Ūū, Vv, Zz, Žž.

- **Burta nosaukumus izmanto, nosaucot burtus, piemēram, alfabētā,** mašīnu numura zīmēs, matemātikā taisnstūru malu apzīmēšanai, vitamīnu nosaukšanai utt. **Pirmsskolā un 1. klasē, kamēr bērni mācās lasīt, burtu nosaukumus neizmanto.**

Burts	Nosaukums	Burts	Nosaukums	Burts	Nosaukums	Burts	Nosaukums
a	a	f	ef	ķ	ķē	r	er
ā	ā	ģ	gā	l	el	s	es
b	bē	ģ	ģē	ļ	eļ	š	eš
c	cē	h	hā	m	em	t	tē
č	čē	i	i	n	en	u	u
d	dē	ī	ī	ņ	eņ	ū	ū
e	e	j	jē	o	o	v	vē
ē	ē	k	kā	p	pē	z	zē
						ž	žē

(Mickeviča, Zariņa, Krastiņa, Valdmane, & Vaivade, 2024)

3. atgādne

Kādi ir lasītprasmes apguves posmi pirmsskolā?

Veidojot lasītrosinošu mācību vidi ģimenē, ir jāsaprot, cik daudz katrā vecumposmā bērni var un spēj iemācīties.

Piedāvātie lasītprasmes apguves posmi orientējas uz bērna tuvākās attīstības zonu – uz tiem uzdevumiem, kurus bērni vēl nespēj veikt patstāvīgi, bet var izpildīt kopā ar pieaugušo vai vienaudžiem. Šādi uzdevumi virza bērna attīstību. Savukārt gadījumā, ja bērnam tiek piedāvāti uzdevumi, ar kuriem viņš pats viegli var tikt galā, netiek nodrošināta pietiekama kognitīvā slodze un tiek kavēts attīstības process. Tādējādi, lai virzītu lasītmācīšanos, *jāiet bērnam pussolīti pa priekšu*, jo arī pārāk sarežģīti uzdevumi nesekmēs bērna interesi un vēlēšanos mācīties lasīt.

Lasītprasmes apguves posmi parāda vidējo bērna attīstības līmeni, tāpēc, izmantojot doto posmu aprakstu, ir jāņem vērā, ka ir bērni, kuri gribēs mācīties ātrāk, un ir bērni, kuriem būs nepieciešams lēnāks temps.

Posmi	Bērna vecums (mēnešos)	Fonoloģiskā izpratne	Burtu apguve	Izpratne par iespiestu tekstu	Satura izpratne, vārdu krājums, raita lasīšana
1. posms	0 - 8	Klausās un pievērš uzmanību apkārtējā vidē lietotiem vārdiem (tostarp pantiņiem un dziesmām), sāk radīt gan runai raksturīgas, gan ar runu nesaistītas skaņas.	-	Pēta grāmatu, pieskaroties tai, liekot mutē.	Skatās bilžu grāmatas un klausās pieaugušā stāstījumā par attēliem grāmatā.
2. posms	6 - 14	Sāk atdarināt skaņas, ko	-	Tur grāmatu, pāršķir	Pieskaras attēliem vai norāda uz tiem, reaģējot uz pieaugušo aicinājumu.

		dzird savā ikdienas vidē.		lappuses, skatās attēlus, izmanto skaņas, žestus vai vārdus, lai norādītu uz grāmatā attēloto.	
3. posms	12 - 24	Sāk atkārtot dažus vārdus no pazīstamiem pantiņiem, stāstiem, dziesmām, pieaugušo vai vienaudžu mutiski sniegtiem norādījumiem.	-	Atpazīst iespiesto tekstu savā tuvākajā apkārtnē, piemēram, norāda uz vārdiem un attēliem, atšķir iespiesto tekstu no attēliem, izrāda interesi par apkārtējā vidē sastopamo iespiesto tekstu.	Sāk izrādīt īpašu interesi par lasīšanu (piemēram, atnes grāmatu pieaugušajam vai norāda uz attēlu vai grāmatu apkārtējā vidē), iesaistās pazīstama teksta lasīšanā, piemēram, pieaugušā lasīšanas laikā saka priekšā vārdus, imitē dzirdētās darbības, klausās vārdu skaidrojumu un/vai atkārtos jaunus vārdus.
4. posms	22 – 36	Atkārtos vienkāršus dzirdētos dzejoļus un dziesmas, vārdos izrunā	Sāk atpazīt dažus burtus (ja māca).	Piešķir nozīmi simboliem, piemēram, pazīstamam logotipam, atpazīst	Atpazīst teksta varoņu emocijas, lūdz izlasīt tekstu vai jautā par tā nozīmi, sarunājas par personāžiem un notikumiem, ar pieaugušā atbalstu mācās izrādīt līdzjutību lasītā teksta

		lielāko daļu valodas skaņu.		apkārtējā vidē izvietotos vārdus, zina dažus sava vārda burtus, saskata tos citos vārdos.	varoņiem, atkārtoto teksta lasīšanas laikā dzirdētos vārdus.
5. posms	34 – 48	Saklausa skaņas, kas dzirdētajos vārdos atkārtojas, ar palīdzību saklausa, ka divi vārdi sākas ar vienu un to pašu skaņu.	Zina sava vārda un uzvārda pirmos burtus, sāk atpazīt vairāk burtu (atrod skaņai atbilstošo burtu).	Sāk izvēlēties grāmatas lasīšanai, lasa sev un citiem, imitējot lasīšanas darbību, demonstrē, ka prot turēt grāmatu un “lasīt” no kreisās uz labo pusi, saprot, ka iespiestie teksti var būt stāsti, dzejoļi u.c.	Uzdod jautājumus un atbild par tekstā aprakstītajiem notikumiem, atstāsta 1-2 galvenos teksta notikumus, veido stāstījumu, izmantojot ilustrācijas, lasa pēc atmiņas vārdus, frāzes, fragmentus no mīļākā teksta.
6. posms	44 – 60	Sāk veidot atskaņas, sāk noteikt pirmo un pēdējo skaņu vārdā.	Ar palīdzību atrod skaņai atbilstošo burtu, zina lielāko daļu lielo un mazo iespiesto	Atšķir dažādus tekstus pēc to mērķa (piemēram, grāmatas, iepirkumu	Klausās dažādus tekstus, tostarp multimodālus, stāsta secīgi izdomātus vai piedzīvotus stāstus ar 3 vai vairākām detaļām, sāk izprast cēloņseku saikni daiļliteratūras un

			burtu, izmanto burtus vārdu pierakstīšanai.	sarakstu), atpazīst dažus vārdus tekstā, norāda uz tiem.	populārzinātniskajos tekstos, prognozē turpmākos notikumus, izmanto jaunus klausīšanās laikā apgūtos vārdus.
--	--	--	--	--	--

(Schull, La Croix, Miller, Austin, & Kidd, 2021)

6-7 gadu vecumā bērni

- turpina pilnveidot prasmi saklausīt un atšķirt skaņas vārdā: saklausīt skaņas vietu vārdā (sākumā, beigās un vidū), sadalīt vārdu skaņās;
- nostiprina apgūtos lielos un mazos iespiestos burtus,
- sāk apgūst lielos un mazos rakstītos burtus;
- mācās skaņas savienot zilbēs un / vai vārdos;
- mācās lasīt detalizēti, tas ir, uzmanīgi lasīt katru vārdu un saprast izlasīto;
- klausoties tekstu, nosauc tajā darbojošās personas, atstāsta notikumus, izdomā teksta turpinājumu, jautā par neskaidro un atbild uz konkrētu jautājumu, saprotami un secīgi stāsta par redzēto, dzirdēto, piedzīvoto;
- mācās lasīt mācību un personiskiem mērķiem, izvēlas grāmatas lasīšanai, lasa kopā ar pieaugušo vai vienaudžiem.

4. atgādne

Kādas skaņu spēles var spēlēt kopā ar bērnu?

Prasme savienot skaņas vārdā un sadalīt vārdu skaņās ir pareizas lasīšanas un rakstīšanas pamats, lai lasot un rakstot bērni neizlaistu, nepievienotu un nesamainītu vietām burtus, zilbes.

Skaņas vārdā ir cieši saplūdušas kopā, tāpēc mācīšanās tās saklausīt un atšķirt ir pietiekami sarežģīts uzdevums, kas prasa papildus piepūli no bērna.

Sākumā bērni mācās saklausīt skaņas apkārtējā vidē, pēc tam arī vārdos. Skaņu noteikšanu sāk ar pirmo skaņu vārdā, jo to bērnam saklausīt ir visvienkāršāk. Ja bērns nespēj patstāvīgi saklausīt skaņu, tad pieaugušais to spilgtina, pagarinot izrunu, piemēram, *zzirgi, rredīsi, mmedus*. Kad bērns ir iemācījies saklausīt pirmo skaņu, tad var aicināt saklausīt arī pēdējo skaņu vai skaņu vārda vidū, nepieciešamības gadījumā tās izrunājot spilgtināti (piemēram, *kazza, mājja, tētiss*).

5-6 gadu vecumā bērni jau var sadalīt vārdu skaņās, nosakot skaņu secību un skaitu, piemēram, *z-a-ķ-i-s, z-u-p-a*). Skaņu secības pirmajiem vingrinājumiem jāizmanto īsi vārdi – vārdi ar trim, četriem vai pieciem burtiem, kuros skaņu un burtu skaits sakrīt (piemēram, *pīle, pele, aka, palma, sula*).

Ģimenē kopā ar bērnu var izspēlēt dažādas skaņu saklausīšanas spēles. Turpmāk piedāvātās didaktiskās spēles ir vienkāršas un neprasa papildu atribūtus – tās var izspēlēt ikdienas situācijā, daudzas no tām arī ceļā.

Kuģu lādēšana

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 5 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēles vadītājs izvēlas vienu burtu (var izvilkt no “burtu maisiņa”; pieaugušais var skaitīt pie sevis klusi alfabētu, spēles dalībnieki saka “STOP”, un tiek izvēlēts pēdējais nosauktais burts). Spēles dalībnieki pēc kārtas sauc vārdus, kas sākas ar šo burtu. Ja bērnam sākumā neizdodas patstāvīgi izdomāt vārdu, pieredzējušākie spēles dalībnieki viņam palīdz.

Burtu var mainīt pēc spēlētāju ierosinājuma vai arī pēc noteikta laika, par kuru iepriekš vienojas, piemēram, ik pēc 5 minūtēm izvēlas jaunu burtu.

Pabaro trusi / lāci / zeburu!

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 5 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēles dalībnieki vienojas, ka trusis / lācis / zebra (vai jebkurš cits brīvi izvēlēts dzīvnieks) ēd tikai to, kas sākas ar viņa vārda pirmo skaņu. Spēles dalībnieki pēc kārtas sauc, ar ko var pabarot dzīvnieku.

Jo neparastākas lietas spēlētāji sauc, jo bērnam spēle šķiet interesantāka, piemēram, *zebra ēd ziepes, zeķes*.

Dzīvniekus ieteicams mainīt, katru reizi izvēloties barot citu dzīvnieku. Šādā gadījumā ne tikai tiek mainītas skaņas, bet bērnam rodas sajūta, ka viņš piedalās jaunā spēlē.

Spēles variants: dzīvnieks ēd visu, kur ir viņa vārda pirmā skaņa (vārda sākumā, vidū, beigās). Šo variantu var izmantot tad, kad bērni jau labi prot saklausīt skaņas (6 – 7 gadu vecumā).

Viss ar vienu burtu

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 3 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Katrs spēles dalībnieks izvēlas (vai izlozē) vienu burtu un ar šo burtu izdomā, piemēram, pilsētas, upes, dzīvnieka, ēdiena, augļa nosaukumu, zēna, meitenes vārdu u.tml.

Ja bērnam vēl ir grūti izdomāt pašam savus vārdus, tad spēli var spēlēt kopīgi.

Ieteicams izdomātos vārdus pierakstīt, lai pēc tam tos varētu arī izlasīt. Bērnam vārdus palīdz pierakstīt pieaugušais.

Ja spēlē piedalās vairāki dalībnieki, tad bērns var darboties pāri ar kādu spēlētāju.

Detektīvi

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties, sākot ar diviem dalībniekiem (ieskaitot spēles vadītāju). Spēles vadītājs izvēlas vienu burtu un nosaka, cik vārdi ar šo burtu “jānoķer”. Spēles dalībniekiem vārdi ir jāpamana apkārtējā vidē un jānofotografē (var uzzīmēt vai pierakstīt). Par katru “noķerto” vārdu spēles dalībnieki informē vadītāju. Kad “noķerts” vajadzīgais vārdu skaits, kopīgi skatās un pārbauda.

Spēles vienkāršākais variants ir to vārdu “ķeršana”, kuri sākas ar noteikto burtu. Sarežģītāks uzdevums ir “noķert” vārdus, kuros ir noteiktā skaņa.

Burtu spēle

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties, sākot ar diviem dalībniekiem (ieskaitot spēles vadītāju). Spēles vadītājs skaita pantiņu un nosauc burtu. Pārējie spēles dalībnieki pēc kārtas sauc vārdus, kas sākas ar šo burtu. Pēdējais, kas nosauca burtu, kļūst par spēles vadītāju, un spēle sākas no jauna.

Pantiņš: Visi kopā sanāksim,

Burtu spēli spēlēsim.

Saukšu burtu, teikšu: “Sāc!”

Jums ir jāpasaka vārds (LVA, 2020).

Es došos ceļojumā un ņemšu līdzī ...

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties, sākot ar diviem dalībniekiem. Vienoju par vienu burtu (variantus, kā var izvēlēties burtus, skat. spēles “Kuģu lādēšana” aprakstā). Katrs spēles dalībnieks pēc kārtas sauc, ko ņems līdzī ceļojumā, ievērojot nosacījumu, ka drīkst ņemt tikai to, kas sākas ar izvēlēto burtu.

Spēles varianti:

1. Ceļojumā var ņemt tikai to, kas sākas ar viņa vārda pirmo burtu.
2. Ja dalībnieku skaits ir lielāks, var izmantot bumbu. Spēles dalībnieks, kuram ir bumba, saka: “Es ceļošu uz Madridi un ņemšu līdzī medu.” Pēc tam met bumbu nākamajam spēlētājam, kurš nosauc uz kurieni ceļos un ko ņems līdzī. Šajā gadījumā drīkst ņemt līdzī to, kas sākas ar pilsētas, uz kurieni ceļos, pirmo burtu.

Cik? Tik!

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 5 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēles dalībnieki pēc kārtas izvelk burtu no *burtu maisiņa* (var izmantot jebkurus pieejamos burtus), met kauliņu un nosauc tik vārdus ar izvilkto burtu, cik uzmests uz kauliņa.

Kurš ātrāk?

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 3 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēles dalībnieki vienojas par vienu burtu un apstājas pie finiša. Katrs sauc vārdu ar noteikto burtu un iet uz priekšu, liekot pēdu aiz pēdas. Uzvar tas, kas pirmais nonāk līdz finišam.

Ja spēlē piedalās pieaugušais kopā ar bērnu, tad var vienoties, ka pieaugušais, pārliedot pēdu, sauc divus vārdus.

Uzmini, ko es redzu!

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 5 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Pirmais spēles dalībnieks sāk spēli un saka: “Es redzu kaut ko, kas sākas ar *u*”. Pārējie spēles dalībnieki sauc apkārtējā vidē redzamu lietu nosaukumus, kas ir sākas ar *u*, cenšoties pēc iespējas ātrāk uzminēt spēles vadītāja iedomāto vārdu. Tas, kurš uzmin, kļūst par spēles vadītāju.

Vērīgais ceļotājs

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 5 dalībnieki (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēle ir paredzēta spēlēšanai brauciena laikā ar transportu. Spēles sākumā vienojas par burtu (burtu var arī izlozēt). Brauciena laikā katrs spēles dalībnieks krāj vārdus (fotografē, pieraksta, zīmē, bērniem to

var palīdzēt izdarīt pieaugušie vai vecākie ģimenes locekļi), kas sākas ar noteikto burtu. Uzvar tas, kas sakrājis visvairāk vārdu.

Kurš ir liekais?

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties, sākot ar diviem dalībniekiem (ieskaitot spēles vadītāju). Spēles vadītājs sauc vārdu rindu, kurā visi vārdi, izņemot vienu, sākas ar vienu un to pašu burtu.

Bērnam jāsaklausa liekais vārds. Piemēram,

Kamielis, karogs, ķirsis, kalmārs, kurmis.

Ābols, adata, apavi, aka, arbūzs.

Cimdi, čiekurs, cepure, cālis, ciemiņi.

Banāns, behemots, bumba, putns, biete.

Lai bērniem būtu vieglāk saklausīt, pirmās skaņas izrunu var pagarināt.

Jocīgie teikumi

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties, sākot ar diviem dalībniekiem. Spēles dalībnieki izvēlas burtu, ar kuru veidos teikumu. Spēles nosacījums – katram vārdam teikumā jābūt ar izvēlēto burtu. Sākumā teikumu var veidot spēles dalībnieki kopā, pēc tam, kad bērns ir sapratis, kā to darīt, katrs izdomā savu teikumu. Ja spēles gaitā tiek izveidoti vairāki teikumi, tad tiem var piešķirt nominācijas, piemēram, garākais teikums, smieklīgākais teikumu, pareizākais teikumu utt.

Uzmini nu!

Spēles apraksts: Spēlē var piedalīties 2 – 3 dalībnieki, ieskaitot spēles vadītāju (ieteicamais dalībnieku skaits). Spēles vadītājs sauc vārdus ar mainītu pirmo skaņu, piemēram, *gartupelis, botiņa, ciens*. Spēles dalībniekiem jāatmin nosauktie vārdi. Ja iespējami vairāki varianti, tiek pieņemtas visas iespējami pareizās atbildes.

5. atgādne

Kā palīdzēt bērnam iemācīties burtus?

Pirmsskolas vecumā bērniem ir jāapgūst iespiestie lieli un mazie burti, kā arī rakstītie burti. Mazajiem bērniem burtu apguve parasti sākas ar lielo iespiesto burtu apguvi, pēc tam (pēc trim gadiem) var pievienot arī mazos iespiestos burtus. Iespiestie burti ir nozīmīgi, pirmkārt, tāpēc, ka bērni ar tiem sastopas apkārtējā vidē, tostarp grāmatās, otrkārt, iespiesto burtu formas ir vienkāršākas, un bērni tos ātrāk var sākt izmantot pēc parauga sava teksta, piemēram, sava vārda vai citas sev svarīgas informācijas, pierakstīšanai. Sagatavošanas grupā bērni atkārtoti iespiestos burtus un iepazīstas ar rakstītajiem burtiem – lielajiem un mazajiem.

Sākotnējai burtu apguves secībai mūsdienās lielas nozīmes nav, jo bērni vienlaikus ar burtu apguvi netīši mācās arī atpazīt un izlasīt vārdus, tāpēc to, kādā secībā mācīties burtus, var izvēlēties brīvi. Parasti mazie bērni burtus sāk mācīties, sākot ar sev svarīgākajiem burtiem, kā mammas burts, vecmāmiņas, brāļa, māšas, tēta, vectētiņa, suņa, kaķa, mīļākā animācijas filmas varoņa burts u.tml. Kad bērns ir apguvis lielos iespiestos burtus, var mācīties lielo un mazo iespiesto burtu.

Turpmāk tiek piedāvāti ieteikumi burtu apguvei ģimenē ikdienas situācijās.

1. Izmantojiet burtu komplektus – tie var būt dažādi atkarībā no bērnu interesēm, piemēram, burtu paklājs, burtu kartītes, burtu kluči, magnētiskie burti, koka burti utt. Rādiet tos bērnam un skaļi nosauciet, izdomājiet spēles ar šiem burtiem, piemēram, atrast brāļa / māšas burtu, grāmatas varoņa burtu.

2. Izpētiet burtu un izdomājiet, kam burts varētu būt līdzīgs. Var izmantot I. Ziedoņa “Sākamgrāmatā” (Ziedonis, 1988) piedāvātās idejas: O – burbuļburts, B, P, D, R – vēderburti, A – jumtaburts, V – raguburts, M, N, Ņ, Z, Ž – zibensburti, L – liekšķere.

3. Meklējiet kopā ar bērniem burtus apkārtējā vidē – ierosmei var izmantot *Spicītes* darba burtnīcās piedāvātās idejas asociāciju veidošanai starp burtiem un apkārtējās vides objektiem (skat. 2. attēlu).

2. attēls. Burti apkārtējā vidē (Pomere, Zelča, Dūma, 2008).

3. Lasiet kopā pantiņus un stāstus par burtiem (piemēram, D. Taurītes grāmata “Burtu balle” (2022), G. Rača dzejoļu krājums “Kad neviena nav mājās” (2017), L. Eihmanes “Burtu alfabēts” (2019), “Tutas ābece” (2024) u.c.) – audiālajiem bērniem pantiņi un stāsti, kuros iesaistīti burti, palīdzēs tos labāk atcerēties.

4. Rosiniet bērnu veidot burtu no dažādiem materiāliem, piemēram, izlikt no pupiņām, kastaņiem, zīlēm, kociņiem, pogām, veidot no plastilīna, no cepumu mīklas. Izvēlētā burta veidošana varētu kļūt par kopīgu dienas izaicinājumu, ko iepriekš varētu plānot, vienojoties par materiālu, no kā burts tiks veidots, cik liels tas būs, kur to veidos.

5. Izmantojiet iespēju burtu rakstīt uz dažādām virsmām – smiltīs, sniegā, mannā, uz asfalta, uz lielām, pie sienas piestiprinātām lapām, uz tāfeles, uz planšetes u.tml.

6. Rakstiet kopā ar bērnu burtus uz plaukstiņas, uz muguras viens otram. Var izmantot spēles elementu, piemēram, viens spēlētājs raksta burtu uz muguras otram, otrs min. Kad burts atminēts, mainās vietām. Ja spēlētāju ir vairāk, var spēlēt “Klusos telefonus” – spēles vadītājs raksta ar pirkstu uz muguras pirmajam spēlētājam burtu, viņš tālāk raksta nākamajam. Pēdējais nosauc burtu. Nosaukto burtu salīdzina ar spēles vadītāja rakstīto burtu.

7. Izveidojiet kopīgi savas ģimenes alfabētu – pie katra burta pierakstiet vai piezīmējiet kaut ko, kas sākas ar alfabēta burtiem un ir raksturīgs īpaši jūsu ģimenei. Šis uzdevums ir veicams vairāku nedēļu garumā, vienojoties, cik burti katru nedēļu alfabētā tiks noformēti. Pirms uzdevuma veikšanas ieteicams arī sadalīt veicamos pienākumus, piemēram, bērns varētu būt atbildīgs par katram alfabēta burtam atbilstošā vārda izdomāšanu.

8. Veidojiet kopīgi burtu grāmatu – uz A4 lapām kopīgi rakstiet burtus, līmējiet vai zīmējiet attēlus, kas sākas ar šo burtu. Ierosmei var izmantot Latviešu valodas aģentūras (turpmāk LVA) izstrādāto materiālu “Burti nāk!” (LVA, 2019).

9. Rosiniet bērnu kļūt par *burtu detektīvu*, piemēram, sataustīt burtu “*burtu maišiņā*” un pēc taustes atminēt.

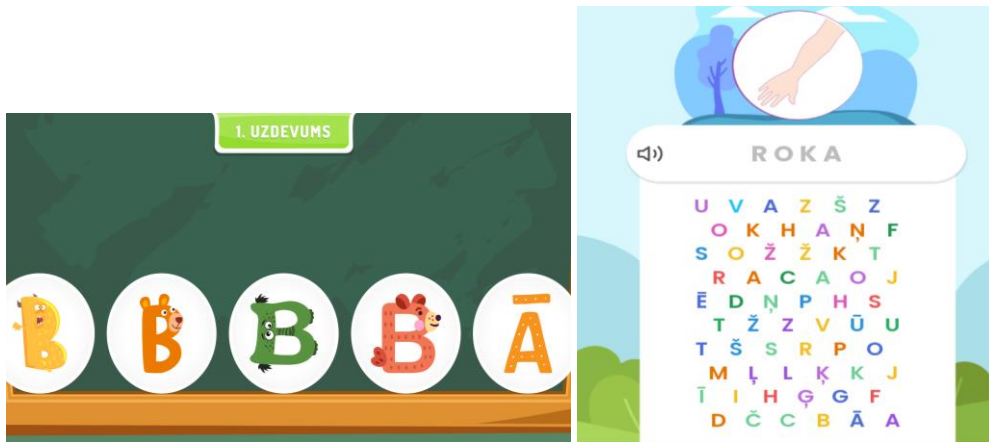
10. Aiciniet bērnu rakstīt burtus un piestiprināt tos pie lietām, kas sākas ar šo burtu. Lai būtu interesantāk darboties, uzdevuma veikšanai var izmantot spēles elementus, piemēram, katrs spēles dalībnieks izvēlas vienu burtu, raksta to un stiprina pie apkārtējā vidē esošajām lietām.

11. Meklējiet kopā ar bērnu burtus iespiestos materiālos – laikrakstos, reklāmās, žurnālos u.tml. Atrastos burtus var iekrāsot vai izgriezt. No izgrieztajiem burtiem var izlikt vienu lielu burtu. Šo aktivitāti var papildināt ar spēles elementu – lai noskaidrotu, cik burtus vajag atrast, var mest metamo kauliņu vai arī organizēt sacensības par to, kurš ātrāk atradīs norunāto burtu skaitu.

12. Uzlīmējiet burtus uz bērnam mīļākajām rotaļlietām, piemēram, uz mašīnām var uzlīmēt burtus – numura zīmes, uz bumbas var uzlīmēt burtus – rotājumus. Izdomājiet spēli ar šiem burtiem, piemēram, ja burti ir uzrakstīti uz bumbas, bērns nosauc tos burtus, uz kuriem atraodas viņa roka, saķerot bumbu.

13. Piedalieties kopā ar bērnu izaicinājumu spēlē – veidojiet burtus no ķermeņa. Ierosmei var izmantot E. Seņkovas, M. Ābola-Kurpa izstrādāto materiālu “Burto jogu” (Seņkovs, Ābola-Kurpa, 2023). Kustību alfabēts (LSM Bērnistaba, n.d.)¹ ir pieejams arī vietnē *bernistaba.lv* (Latvijas Sabiedrisko mediju platforma, kas piedāvā bērniem saistošu un izglītojošu saturu latviešu valodā bezmaksas).

14. Izmantojiet burtu apguvei digitālos resursus, piemēram, LVA izstrādāto spēli “Atrodi burtus!” (LVA, n.d.¹; LVA, n.d.²), Latvijas Sabiedrisko mediju platformā LSM Bērnistaba izvietotās spēles (piemēram, “Burtiņi, spēlē” (LSM Bērnistaba, n.d.)²). Minēto spēļu ietvaros veicamo uzdevumu piemērus skat. 3. attēlā.

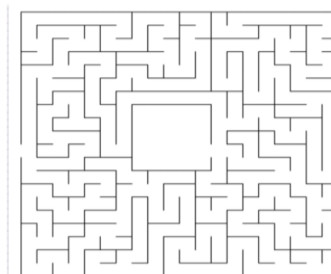
3. attēls. Digitālās spēles burtu apguvei (LSM Bērņistaba, n.d.²; LVA, n.d.¹)

15. Spēlējiet burtu spēles, piemēram, uzlīmējiet dažus burtus uz papīra glāzītēm. Spēles vadītājs novieto zem vienas glāzītes kādu mazu mantiņu. Svarīgi, lai spēlētāji neredz, zem kuras glāzītes tā ir paslēpta. Spēlētāju uzdevums – uzminēt, zem kura burta glāzītes ir mantiņa.

16. Veidojiet situācijas, kurās bērnam jāizmanto burti, piemēram, palūdziet atnest noteiktu burtu klučus, salikt pēc instrukcijas (noteiktā secībā) magnētiskos burtus, atrast katram ģimenes loceklim atbilstošo burtu.

Spēlējiet dažādas spēles, piemēram, “Burtu jūkli”. Katrs spēlētājs pa visu lapu uzzīmē 10 punktus un samainās lapām ar otru spēlētāju. Otrs spēlētājs, saņemot lapu, savieno tajā esošos 10 punktus dažādos virzienos un atdod lapu atpakaļ īpašniekam. Lapas īpašnieks iekrāso ar citas krāsas zīmuli burtus, kurus saskata šajos savienojumos. Pamanītos burtus ieteicams arī izrakstīt (ja bērns to nespēj izdarīt patstāvīgi, tad pieaugušais palīdz). Ja izmanto sacensības momentu, tad uzvar tas, kurš ir atradis vairāk burtu.

17. Veidojiet darba lapas burtu apguvei, piemēram, internetvietnē <https://puzzlemaker.discoveryeducation.com/maze> var izveidot labirintus, kuros var ierakstīt jebkuru burtu (skat. 4. attēlu).

4. attēls. Labirints burtu apguvei.

6. atgādne

Kā vingrināties zilbju lasīšanā?

Tas, ka bērns ir apguvis burtus, vēl nenozīmē, ka viņš ātri sāks lasīt. Lielākai daļai bērnu lasīšana sākas tad, kad viņi saprot, kā skaņas var savilkt kopā. Zilbju lasīšana ir viens no lasīšanas tehnikas apguves posmiem, un vairākiem bērniem ir svarīgi vingrināties zilbju lasīšanā, jo viņi vēl nav gatavi izlasīt veselu vārdu, bet jau var salasīt kopā divas skaņas. Tā kā zilbju lasīšana pamatā nav saistīta ar lasītā satura izpratni, tad bērnam personiski nozīmīgs un saistošs šis process var būt tikai tad, ja tas ir iekļauts spēlē.

Turpmāk tiek doti daži ieteikumi situāciju radīšanai ikdienas vidē, kurās bērniem ir iespēja vingrināties zilbju lasīšanā.

1. Uzrakstiet zilbi un aiciniet bērnu izlasīt un atminēt vārdu, kas sākas ar šo zilbi, piemēram, PE (PELE), LĀ (LĀCIS), KA (KAZA). Rakstīt var uz tāfeles, mannā, zilbi var salikt arī no koka burtiem, burtu klučiem, burtu kartītēm u.tml. Vislabāk ir, ja minamie vārdi ir tematiski saistīti. Sākumā ieteicams izmantot divzilbīgus vārdus un pieņemt kā pareizu atbildi jebkuru bērna izdomātu vārdu, ja vien tas sākas ar minēto zilbi.

Vārdus prognozēt pēc izlasītās zilbes var, izspēlējot LVA galda spēli “Vārdu maratons” (LVA, 2021).

2. Uzrakstiet vai salieciet (līdzīgi kā iepriekšējā ieteikumā) zilbi – kādu dabā dzirdamo skaņu, piemēram, PĒK-PĒK, PIK-PAK, TUK-TUK, MŪ-MŪ. Bērns izlasa zilbi un izmin, kam pieder šī skaņa, pastāsta, kur to var dzirdēt. Kad bērns jau ir vairākkārt spēlējis šo spēli, var rosināt viņam pašam salikt vai uzrakstīt kādu no dabā dzirdamajām skaņām.

3. Izveidojiet zilbju “banku”, uzrakstot zilbes uz konfekšu formā izgrieztām lapiņām. Lai motivētu bērnu lasīt šīs zilbes, var izmantot spēles motīvu, piemēram, katru dienu rosināt bērnu izvēlēties dažas “konfektes” un tās izlasīt. Ar konfektēm var “cienāt” lelles (LVA, 2024). Lai noteiktu lasāmo zilbju skaitu, var izmantot metamo kauliņu.

4. Uzrakstiet zilbes uz bērnu rotaļlietām, piemēram, burtu klučiem. Spēlējoties kopā, dodiet norādes, piemēram, *paņem ZI, augšā uzliec LE, padod man, lūdzi, SI*. Zilbju uzrakstus var izvietot uz mašīnām numura zīmju veidā, uz virtuves komplekta piederumiem.

5. Uzrakstiet zilbes uz kartītēm, piemēram, uz iepriekšminētajām konfekšveida kartītēm. Aiciniet bērnu izvēlēties sev “zilbju konfekti”, salikt pēc tās parauga zilbi no burtiem (koka, kluču, burtu paklājiem, magnētiskajiem burtiem) un izlasīt.

6. Izmantojiet zilbju “banku” un rosiniet bērnu atrast un izlasīt tikai tās zilbes, kurās ir noteikts burts, piemēram, L (LI, LU, LE, LA, LĪ, LŪ, LĒ, LĀ). Tas var būt dienas rituāls – katru dienu izvēlēties jaunu burtu un meklēt zilbju bankā atbilstošās zilbes.

7. Sadaliet burtu kartītes (arī koka, magnētiskos vai citus burtus) divās daļās – atsevišķi patskaņus un līdzskaņus. Spēles dalībnieki pēc kārtas velk burtus no abām kaudzītēm (izvilktie patskaņu burti pēc izlasīšanas jāatliek atpakaļ) un lasa izvilkto zilbi. Spēlē uzvar tas, kas pirmais izvelk un izlasa zilbi “Hi”.

8. Spēlējiet spēli “Rallijs” – izvietojiet zilbju kartītes uz grīdas un aiciniet bērnu ar mašīnu aizbraukt līdz nosauktajai zilbei. Maršrutu, pa kuru braukt, var izvēlēties arī pats bērns.

Pirmajām zilbju lasīšanas spēlēm ieteicams izmantot vienkāršāko zilbju veidu – “līdzskanis + patskanis”, pie tam līdzskanī ir jābūt tādām, ko var izrunāt pagarināti, piemēram, l, ļ, m, n, ņ, s, š, z, ž, v. Kad bērns ir sapratis, kā skaņas saplūst kopā, var izmantot arī citus zilbju veidus – “līdzskanis + patskanis + līdzskanis”, “patskanis + līdzskanis”, “patskanis + līdzskanis + patskanis”, “līdzskanis + divskanis + līdzskanis” u.c. Lasot zilbes, bērni var izlasīt jau pirmos vārdus, piemēram, *ala, aka, odi, sen, maz, te, jau, jā, nē, nes, ēd, dod, ņem, ved, sēž, čau* utt. Lai lasīšanai būtu nozīme, izlasītos vārdus var iesaistīt teikumus.

Zilbju lasīšanai var izmantot gan lielos iespiestos, gan mazos iespiestos burtus atkarībā no tā, kādus burtus bērns ir apguvis.

Atsevišķiem bērniem zilbju lasīšanas posms nav nepieciešams, jo viņi iemācās izlasīt uzreiz veselu vārdu. Ja bērns spēj izlasīt (jāpārlicinās, ka izlasa, nevis vienkārši nosauc pēc atmiņas) vārdu, tad zilbju lasīšanas posms viņam vairs nav aktuāls.

Grāmatas, kurās vārdi sadalīti zilbēs var palīdzēt izlasīt vārdus, taču, ilgtermiņā tās izmantojot, var rasties risks, ka bērniem, lasot pa zilbēm, būs grūtāk iemācīties lasīt saliedēti, kā arī lasīšana pa zilbēm var traucēt lasītā satura izpratnei.

7. atgārne

Kā veidot situācijas, kurās bērnam ir jālasa vārds?

Lasot vārdus, tiek iegūta informācija, kas var būt noderīga mācību vai personisku mērķu sasniegšanai, tāpēc vārdu lasīšanai ir piešķirama īpaša nozīme un ikdienā ir veidojamas situācijas, kurās bērniem ir pietiekami daudz iespēju vingrināties tos lasīt. Sākumā bērni vārdus iegaumē veselumā – tāpat kā jebkuru simbolu. Pakāpeniski, kad jau ir apgūti burti, viņi mācās vārdus izlasīt, savienojot kopā skaņas. Pirmajiem vārdu lasīšanas mēģinājumiem jāpiedāvā pēc iespējas īsāki (vienzīlbīgi, divzīlbīgi) vārdi, jo tos ir vieglāk tehniski izlasīt un saprast izlasīto saturu.

Ir svarīgi, lai bērnam arī pašam būtu iespēja rakstīt savus vārdus – mācoties rakstīt, attīstās lasīšanas prasme (uzrakstīto var izlasīt), savukārt lasīšana sekmē rakstīšanas prasmes veidošanos (izlasot rodas nepieciešamība pašam veidot savu tekstu, tas ir, rakstīt). Pirmsskolas vecumā bērni pierakstīšanai lielākoties izmanto lielos iespiestos burtus – iespiesto burtu formas ir vienkāršākas (taisna vertikāla un horizontāla līnija, slīpa līnija, liekta līnija, ovāls), tos nevajag savienot savā starpā un var rakstīt, izmantojot apkārtējā vidē esošos burtu paraugus.

Turpmāk tiek piedāvāti ieteikumi un praktiski piemēri, kā ikdienas situācijās ģimenē var ieinteresēt bērnu lasīt un pašam veidot savu lasāmo materiālu.

1. Sāciet pievērst bērnu uzmanību vārdiem jau agrā vecumā – arī tad, kad viņi vēl nepazīst nevienu burtu. Norādot uz apkārtējā vidē esošajiem uzrakstiem (veikalu nosaukumiem, izkārtnēm, reklāmām, produktu nosaukumiem) un tos atkārtoti nosaucot, bērniem veidojam priekšstatu par to, ka rakstītais teksts sniedz informāciju, un viņi visai ātri iemācās atpazīt (iegaumē) sev svarīgo informāciju.

2. Lasiet mājās kopā ar bērnu katru rītu kalendārā to cilvēku vārdus, kam šorīt ir vārdadiena. Sākumā to var darīt pieaugušais, bērns tikai klausās, pēc tam bērns nosauc pirmo burtu un pieaugušais izlasa vārdu. Kad bērns jau pats var izlasīt īsākos vārdus, pieaugušais viņam tikai palīdz lasīt garākos. Lielākos bērnus var rosināt kopīgi izveidot ģimenes vārda un dzimšanas dienu kalendāru, katrā mēnesī pie konkrētajiem datumiem vienā krāsā pierakstot to ģimenes locekļu vārdus, kuriem ir dzimšanas diena, citā krāsā pierakstot to cilvēku vārdus, kuri svin vārdadienu. Var vienoties par laiku, kad kopīgi pārskata izveidoto vārda un dzimšanas dienu kalendāru, piemēram, katras nedēļas noslēgumā, lai atcerētos apsveikt radniekus. Pēc vēlēšanās ģimenes dzimšanas un vārda dienu kalendārā var iekļaut arī mīļdzīvnieku dzimšanas un vārdadienas.

3. Piestipriniet vārdus mājās pie dažādiem priekšmetiem – pie mēbelēm (piemēram, *skapis, krēsls, gulta, lampa*), lietām (piemēram, *vāze, zīmuļi, augļi, puķe*). Lielākiem bērniem var piedāvāt izveidot un izvietot šādus uzrakstus pašiem. Bērni var pierakstīt arī puķu nosaukumus, sagatavot uzrakstus uz virtuves trauciņiem (piemēram, *sāls, pipari, cukurs*). Ik pa laikam uzraksti jāsamaina vietām, aicinot bērnus novērst radušos pārpratumus.

4. Veidojiet kopā ar bērnu dažādus sarakstus, piemēram, iepirkumu sarakstu, gatavojamo ēdienu sarakstu, ēdienam nepieciešamos produktu sarakstu, darāmo darbu sarakstu, viesu sarakstu, galda spēļu sarakstu, rotaļlietu sarakstu, puķu sarakstu u.tml.

5. Veidojiet kopā ar bērnu vārdu kartīšu “banku”, ko var izmantot, spēlējot dažādas spēles, piemēram, spēles dalībnieki velk vārdu kartītes un lasa vārdu. Spēle turpinās, kamēr viens no spēles dalībniekiem izvelk kartīti, uz kuras uzrakstīts “Ha-ha!” (LVA, 2024).

6. Spēlējiet lasīšanas spēles arī ceļā, piemēram, kurš no spēles dalībniekiem brauciena laikā ieraudzīs visvairāk lietu, kurās ir kaut kas sarkans. Pamanītās lietas katrs spēles dalībnieks ieraksta un noslēgumā saskaita. Ja bērns nespēj pats pierakstīt vārdus, viņam to palīdz izdarīt kāds no ģimenes locekļiem.

7. Izmantojiet magnētiskos burtus, lai no tiem saliktu “dienas vārdu”, kurā ir izlaists viens (vēlāk arī vairāki burti). Sākumā bērns lasa pieaugušā saliktu dienas vārdu, pēc tam arī pats var salikt minēšanai ģimenes locekļiem.

8. Izmantojiet vārdu kartītes (pēc bērna spējām arī vārdu un attēlu kartītes vai tikai attēlu kartītes) kā paraugu, pēc kura bērns var salikt vārdu no burtiem, dabas materiāliem utt.

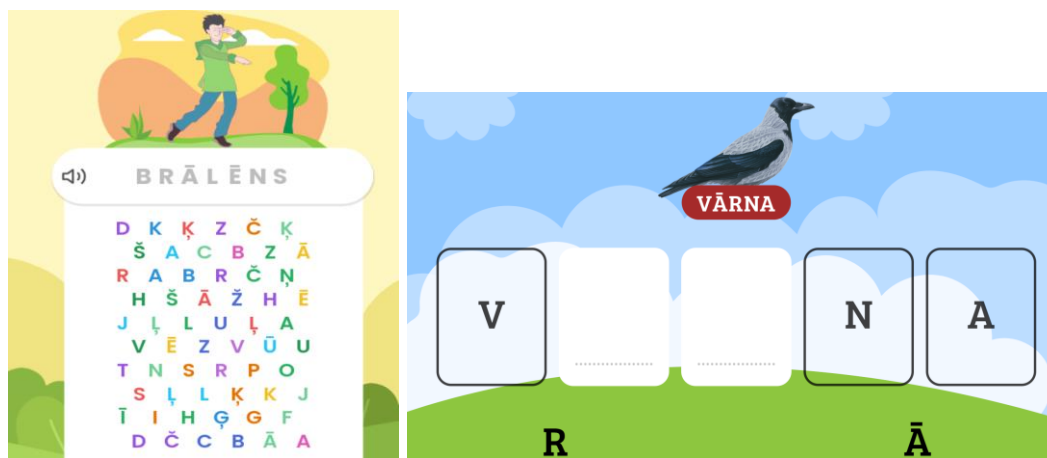
9. Izmantojiet zilbju kartītes, lai organizētu sacensības, piemēram, kurš no dalībniekiem saliks un izlasīs visvairāk vārdu. Var izmantot metamo kauliņu – katram spēlētājam ir jāsaliek tik vārdi, cik ir uzmetis uz kauliņa.

10. Veidojiet tematiskas grāmatas, piemēram, ziemas grāmatu, kurā kopīgi ierakstiet un iezīmējiet visas ar zimu saistītās lietas, ko izdodas ieraudzīt vai noskaidrot pastaigu un sarunu laikā. Svarīgi, lai izveidotās grāmatas tiktu pārskatītas un lasītas, piemēram, izdomājot stāstus vai sacerot mīklas, kuru atminējumi ir grāmatā iekļautie vārdi.

11. Veidojiet tematisko vārdu kartīšu “banku”! Šādā gadījumā vārdus raksta un zīmē (pēc nepieciešamības ar pieaugušā palīdzību vai pēc parauga) uz kartītēm. Izveidotās kartītes var

izmantot, lai spēlētu, piemēram, “Mēmo šovu” (viens spēlētājs izvelk kartīti un attēlo ar kustībām, pārējiem spēlētājiem ir jāuzmin kartītē rakstītais vārds), “Uzmini, kas es esmu?” (spēles vadītājs izvēlas kartīti, pārējiem spēlētājiem ir jāatmin vārds, uzdodot jautājumus; spēles vadītājs uz uzdotajiem jautājumiem drīkst atbildēt tikai ar “jā” vai “nē”).

12. Izmantojiet vārdu lasīšanai digitālos resursus, piemēram, LVA izstrādāto spēli “Atrodi vārdus!” (LVA, n.d.³; LVA, n.d.⁴), Latvijas Sabiedrisko mediju platformā LSM Bērnistaba izvietotās spēles (piemēram, “Saliec vārdu!” (LSM Bērnistaba. n.d.³), “Izvēlies vārdu!” (LSM Bērnistaba. n.d.³)). Minēto spēļu ietvaros veicamo uzdevumu piemērus skat. 5. attēlā.

5. attēls. LVA digitālās spēles vārdu lasīšanai (LVA, n.d.³; LSM Bērnistaba. n.d.³).

13. Ierakstiet vārdus bērnu zīmējumos vai arī rosiniet bērnu pašus pēc parauga papildināt savus zīmējumus ar vārdiem.

14. Izvēlieties vienu vārdu, piemēram, *saulespuķe*, un no šī vārda burtiem kopīgi veidojiet vārdus. Pierakstiet izveidotos vārdus.

15. Lasot grāmatu, kopīgi izvēlieties vārdu un rosiniet bērnu to “noķert” – saskaņot tekstā. Ieteicams izvēlēties vārdu, kas nav pārāk garš un tekstā vairākas reizes atkārtojas.

16. Spēlējiet vārdu “Bingo” (spēles variants (nepieciešamie materiāli) pieejams LVA mājaslapā (LVA, 2021²)).

17. Spēlējiet galda spēles, kurās bērniem ir nepieciešams lasīt, piemēram, LVA galda spēle “Nosauc 3...” (LVA, 2021³).

Bērnā, kas mācās lasīt, lasīšanas tehnika un izlasītā izpratne ir divas atšķirīgas lietas, tāpēc nevar prasīt, lai, izlasījis vārdu, viņš uzreiz arī spēj atbildēt par izlasītā saturu. Bērnā burtu atpazīšana un nosaukšana ir pietiekami liela kognitīvu slodze. Izlasījis vārdu, bērns jūtas paveicis lielu darbu, tāpēc pieaugušajiem jāatceras viņu par to palielīt arī tad, ja vēl nevar atbildēt uz jautājumu par izlasīto.

8. atgādne

Kādas ir biežāk pieļautās kļūdas, mācot bērnu lasīt? Kā no tām izvairīties?

1. Bērnu sodīšana ar lasīšanu (piemēram, “Ja neklausīsi, iesi lasīt grāmatu!”). Rādiet piemēru, kā lasāt paši, un radiet situācijas, kurās bērnam rodas interese par lasīšanu.
2. Likšana bērnam lasīt vai klausīties Jūsu mīļākās bērņības grāmatas. Ļaujiet viņam pašam izvēlēties, ko lasīt.
3. Uzsvāra likšana uz to, ko bērns vēl neprot un pārmetumu izteikšana viņam (piemēram, teikšana “Ja slikti lasīsi, uz skolu neiesi!”). Atrodiet, par ko bērnu paslavēt, lai viņš sajostos kā veiksminieks lasītmācīšanās procesā.
4. Bērna atstāšana vienatnē ar kādu viņam pārāk sarežģītu uzdevumu vai lielu teksta apjomu. Ja bērna lasītprasmes līmenis vēl nav pietiekami labs, palīdziet viņam izlasīt vai arī izvēlieties mazāku teksta apjomu, ar kuru bērns var tikt galā.
5. Teikšana bērnam, ka viņš jau ir pietiekami liels un tagad viņam ir jālasa pašam. Turpiniet lasīt priekšā arī tad, kad bērns jau spēj izlasīt pats.
6. Bērna salīdzināšana ar citiem (piemēram, nesakiet “Māsa tavā vecumā jau sen lasīja.”). Palīdziet viņam saskatīt savu progresu lasītprasmes apgūvē.
7. Tādu lasīšanas vingrinājumu uzspiešana, ko bērns nevēlas veikt. Sasaistiet ar lasīšanu tās lietas, par ko bērns interesējas un kas viņam patīk ikdienā.
8. Pārāk liela koncentrēšanās uz lasīšanas tehnikas apguvi (burtu atpazīšanu, zilbju un vārdu lasīšanu)! Rosiniet bērnu interesi par lasīšanu un grāmatām: apmeklējiet kopīgi bibliotēku, pētiet attēlus, sarunājieties, lasiet kopīgi bērnu žurnālus!
9. Lasītmācīšanas pilnīga uzticēšana pedagogiem. Konsultējieties ar pedagogiem un mērķtiecīgi iekļaujiet ģimenes ikdienā aktivitātes lasītprasmes veicināšanai – bērnam ir svarīgi “darbināt” lasīšanu dažādās situācijās.

10. Atteikšanās vairākkārt lasīt vienu un to pašu grāmatu. Ja bērnam kāda grāmata patīk, viņam ir svarīgi to dzirdēt daudzas reizes. Kad bērns jau ir iegaumējis tekstu, ieteicams ļaut viņam pašam to "lasīt". Savā mīļākajā grāmatā bērns var meklēt burtus, vārdus, lasīt īsākos teikumus.
11. Uzskatīšana, ka bērnam vēl ir pārāk agri mācīties lasīt un ka jāgaida, kad viņam radīsies vēlēšanās lasīt pašam. Lai bērnam rastos interese par lasīšanu, ir jārada daudzveidīgas situācijas, kurās viņš redz, kā lasa citi cilvēki, un kurās viņam pašam ir jālasa, lai kaut ko noskaidrotu vai paveiktu. Bērns labprāt iesaistīties lasīšanas aktivitātēs arī tad, ja tās būs jautras un varēs veikt kopīgi ar citiem.
12. Bērna steidzināšana lasīt – katrs bērns mācās lasīt savā veidā un tempā. Piedāvājiet viņam iespēju darboties ar burtiem, vārdiem, zilbēm, grāmatām. Vērojiet, kas vairāk patīk, un izmantojiet to lasītprasmes veicināšanai! Darbojieties kopā ar bērnu! Darbošanās kopā nostiprinās bērnam ticību par savām spējām.

9. atgādne

Kā mājās veidot lasītrosinošu mācību vidi?

1. Nodrošiniet vecumposmam un bērnam interesēm atbilstošu lasāmo materiālu – grāmatas, žurnālus, didaktiskās spēles, vārdu kartītes, burtus utt. Tos var ne tikai iegādāties, bet izvēlēties bibliotēkā vai izgatavot pašiem.
2. Atcerieties, ka materiāls “ir jādarbina”! Lai bērns tam pievērstu uzmanību, sākumā pieaugušajam ir jāparāda, ko ar to var darīt, un jādarbojas kopā.
3. Izveidojiet savus ģimenes “lasīšanas rituālus”, piemēram, grāmatas lasīšana pirms gulētiešanas, brīvdienās, katru dienu 15 minūtes, iešana kopā uz bibliotēku, galda spēļu spēlēšana, vārdu lasīšana uz etiķetēm, uz izkārtņēm, dekoru veidošana burtu formā, izglītojošu digitālo spēļu spēlēšana u.c.
4. Veidojiet lasāmo materiālu paši kopā ar bērnu – pierakstiet ēdienkarti, rakstiet apsveikumus, ielūgumus, tematiskās grāmatas (Ziemassvētku grāmata, mīļāko rotaļlietu grāmata, recepšu grāmata) u.tml.! Izveidoto materiālu daudzveidīgi izmantojiet, piemēram, rosiniet palasīt priekšā ģimenes locekļiem un draugiem, ilustrēt, nofotografēt un nosūtīt radniekiem, paņemt līdzi uz pirmsskolas izglītības iestādi, meklēt tajā burtus, garākos vārdus.
5. Izvietojiet apkārtējā vidē rakstāmpiederumus un lapas, lai bērns tās var brīvi izmantot. Rosiniet bērnu pierakstīt kādu nozīmīgu informāciju, piedāvājiet paraugu norakstīšanai.
6. Pārrunājiet ar bērnu lasīto grāmatu! Sākumā stāstiet paši par to, kas patika grāmatā, par varoņiem, raksturojiet notikumus. Klausoties pieaugušā stāstījumu, bērns uzkrāj stāstītāja pieredzi.
7. Lasot grāmatu, pievērsiet uzmanību tajā izmantotajiem vārdiem! Pārlicinieties, ka bērns zina, ko nozīmē tekstā sastaptie vārdi – jautājiet par vārdu nozīmi un, ja nepieciešams, skaidrojiet tos. Jaunos vārdus var izrakstīt un ilustrēt, veidojot “vārdnīcu” uz lielām lapām, pašu veidotās grāmatās, un pēc tam iesaistīt teikumus, skaidrot un minēt.

8. Nostipriniet pirmsskolas izglītības iestādē apgūtās prasmes – noskaidrojiet, ko no lasīšanas bērns ir mācījies pirmsskolā, un iekļaujiet ikdienas situācijās līdzīgus uzdevumus!
9. Izmantojiet iespēju mācīties lasīt arī āra vidē pastaigu un braucienu laikā! Tam piemērotas ir skaņu, burtu spēles, kā arī spēles ar vārdu pierakstīšanu un apkārtējā vidē izvietota materiāla lasīšanu.
10. Izmantojiet lasīšanai IT iespējas – rosiniet bērnus lasīt tuvinieku sūtītās īsziņas un rakstīt atbildi, piedāvāriet digitālās spēles lasītmācīšanai utt.
11. Veidojiet savas izaicinājumu spēles mēnesim vai nedēļai (piemēru skat. 1. pielikumā). Iesaistiet bērnu tās veidošanā!
12. Veidojiet kopā ar bērnu lasīšanai īsus tekstus (piemēru skat. 2. pielikumā).
13. Izdomājiet dažādus ar lasīto tekstu saistītus uzdevumus (piemēru skat. 3. pielikumā).

1. pielikums

Lasīšanas un rakstīšanas izaicinājumu spēle mēnesim

1. Atrodi vārdu, kas sākas ar tava vārda pirmo burtu un izlasi to!	2. Uzraksti trīs savu mīļāko rotaļlietu nosaukumus! Izlasi!	3. Izliec savu vārdu no kāda materiāla! Vari izmantot pupiņas, zīles, kastaņus, podziņas.	4. Palasi kopā ar kādu grāmatu!	5. Izvēlies burtu, atrodi trīs priekšmetus, kuru nosaukumos ir šis burts un nofotografē tos!
6. Atrodi savā apkārtnē vismaz 5 burtus! Pieraksti tos!	7. Atrodi trīs vārdus, kuros ir 5 burti! Izlasi tos kādam skaļi!	8. Cik vārdus vari izveidot no vārda <i>kartupelis</i> burtiem?	9. Izlasi kalendārā, kam šodien ir vārdadiena!	10. Atmini mīklu: “Dzeltēna poga debesīs”! Atminējumu pieraksti!
11. Nosauc trīs dzīvniekus, kas var dzīvot šajā “mājīnā”! -----	12. Izlūkā sava vārda burtus!	13. Uzzīmē un uzraksti jūsu ģimenes mīļākos ēdienus!	14. Izlasi savu vārdu no beigām!	15. Saliec vārdus no burtiem Š, A, N, M, Ī, A! Izdomā un pieraksti vēl trīs vārdus, kas sākas ar šī vārda pirmo skaņu!
16. Paspēlē spēli “Atrodi vārdus”! ¹	17. Izdomā un uzraksti trīs vārdus, kas sākas ar MĀ!	18. Izdomā vārdus, kas sākas ar vārda SPĒLE burtiem! Pieraksti izdomātos vārdus! S P Ē L E	19. Uzraksti savu draugu vārdus!	20. Izvēlies burtus! Izdomā teikumu, kurā katrs vārds ar šo burtu!

21. Pabaro kaķi Rūdi! Rūdim garšo viss, kas sākas ar burtu R!	22. Kāds burts ir pazudis vārdos? e-is -aķis -irgs	23. Sameklē trīs grāmatas, kuras tu gribētu izlasīt!	24. Uzzīmē savas mīļākās grāmatas varoņus! Uzraksti viņu vārdus!	25. Atrodi vārdu virknē 6 apslēptos vārdus! ZPUĶEKOLAM MĀJATPELEH MATIGSĒNEJ
26. Izdomā savu uzdevumu! Veic to kopā ar kādu!	27. Izvēlies burtu! Esi detektīvs un sameklē to kādā tekstā.	28. Savieno attēlu ar atbilstošo burtu! ³	29. Atrodi lielo un mazo burtu! ⁴	30. Paspēlē spēli “Atrodi burtus!” ²

¹Spēli meklē <https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi-vardus/> (LVA, n.d.)³

²Spēli meklē <https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi-burtus/> (LVA, n.d.)¹

³Spēli meklē <https://atbalstsizecilibai.lv/7-uzdevums/> (VISC, n.d.)¹

⁴Spēli meklē <https://atbalstsizecilibai.lv/17-uzdevums/> (VISC, n.d.)²

2. pielikums.

Vārds pie vārda

1. MĀSA ZĪMĒ.
2. MĀSA ZĪMĒ LAPSU.
3. MĀSA ZĪMĒ RUDU LAPSU.
4. MĀSA MĀJĀS ZĪMĒ RUDU LAPSU.
5. MANA MĀSA MĀJĀS ZĪMĒ RUDU LAPSU.
6. MANA MĀSA MĀJĀS ZĪMĒ RUDU LAPSU AR ZĪMUĻIEM.
7. MANA MĀSA MĀJĀS PIE GALDA ZĪMĒ RUDU LAPSU AR ZĪMUĻIEM.
8. MANA MĀSA MĀJĀS PIE GALDA ILGI ZĪMĒ RUDU LAPSU AR ZĪMUĻIEM.
9. DIENĀ MANA MĀSA MĀJĀS PIE GALDA ILGI ZĪMĒ RUDU LAPSU AR ZĪMUĻIEM.
10. DIENĀ MANA JAUNĀKĀ MĀSA MĀJĀS PIE GALDA ILGI ZĪMĒ RUDU LAPSU AR ZĪMUĻIEM.

Komentārs izmantošanai: Katru dienu kopā ar bērnu tiek izlasīts iepriekšējās dienas teikums un tas tiek papildināts ar vienu vārdu.

3. pielikums

Ja ir izlasīta grāmata par Pepiju Garzeķi

1. Sameklē un iekrāso Pepijas vārdu vārdu jūklī! Tas atkārtojas trīs reizes!

OKPEPIJALREIMHTUIPEPIJALENATPEPIJAENA

2. Palīdzi Pepijai iekārtot māju! Mājā Pepija liks tikai tās lietas, kuru nosaukumos ir viņas vārda pirmais burts!

Vārdi izmētāti DĪVĀNS

SKAPIS

GULTA

LAMPA

PAKLĀJS

GLEZNA

LEDUSSKAPIS

3. Sakārto burtus pareizā secībā un uzzini, kas Pepijai garšo!

ESNKOKFET

AZPU

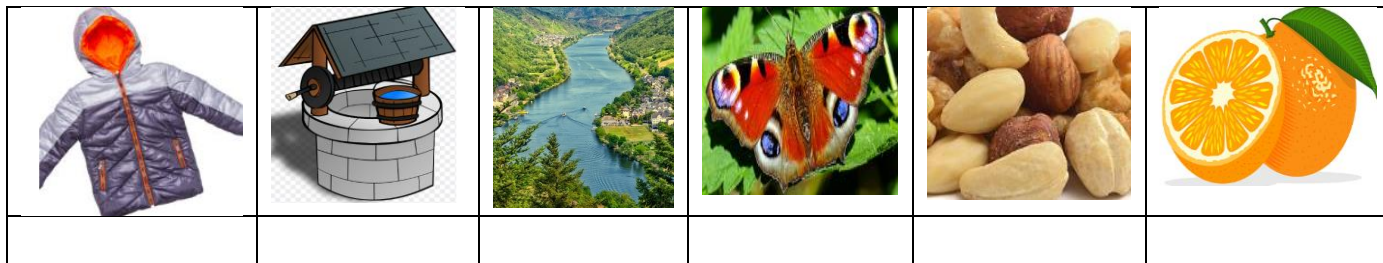
INABĀN

AULS

ŅEIPLEM

4. Atrodi Pepijas vārda burtus apkārtējā vidē! Nofotografē tos!

5. Kāda ir Pepija? Uzraksti katra attēla pirmo burtu!

Izmantoti attēli no vietnes pixabay.com

Literatūras saraksts

Eihmane, L. (2019). *Burtu alfabēts*.

Geske, A., & Zizlāne, L. (2020). Vecāku pirmsskolas periodā veikto lasīšanas veicināšanas aktivitāšu ietekme uz vēlākajiem skolēnu mācību sasniegumiem. *Skolēnu sasniegumi lasīšanā sākumizglītības posmā*. Red. A. Ozola. Rīga: LU. Skatīts: https://www.ipi.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/ipi/Publikācijas/PIRLS_2016_monografija_gatava_ar_vakiem.pdf

Geske, A., Kiseļova, R., Mālere, A. (2023). *Latvija OECD Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā PISA 2022 – pirmie rezultāti un secinājumi*. Rīga: LU. Skatīts: https://www.ipi.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/ipi/PISA_2022_TIMEKLIM.pdf

Human Resource Development Centre. (2017). *Lasītmācīšana viegli un ar prieku. Rokasgrāmata skolotājiem*. Skatīts: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/9a304671-a3d9-40f8-9e44-f8d5f659663e/REF-Handbook-LV.pdf>

LSM Bērnistaba. (n.d.)¹. *Kustību alfabēts*. Skatīts: <https://bernistaba.lsm.lv/speles/puzle/variants/399-kustibu-alfabets>

LSM Bērnistaba. (n.d.)². *Burtiņi. Spēlē!* Skatīts: <https://bernistaba.lsm.lv/speles/izvelies-lieko/variants/204-burtini?r=%2F>

LSM Bērnistaba. (n.d.)³. *Saliec vārdu!* Skatīts: <https://bernistaba.lsm.lv/speles/saliec-vardu>

LSM Bērnistaba. (n.d.)⁴. *Izvēlies vārdu!* Skatīts: <https://bernistaba.lsm.lv/speles/izvelies-vardu>

LVA. (2019). *Krāsojamā grāmata. Burti nāk*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/krasojama_gramata_Burti.pdf

LVA. (2020). *Rokasgrāmata pirmsskolas pedagogiem*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2020/08/LVA_A4_rokasgraamata_WEB_gatavs.pdf

LVA. (2021)¹. *Vārdu maratons*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/spele_vardu-maratons.pdf

LVA. (2021)². *Bingo*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/spele_vardu-bingo.pdf

LVA. (2021)³. *Nosauc 3...* Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/05/Spele_NOSAUC_3.pd

LVA. (2024). *101 ideja lasītprasmes veicināšanai*. Red. S. Zariņa. Rīga: LVA.

LVA. (n.d.)¹. *Atrodi burtus*. Skatīts: <https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi-burtus/>

LVA. (n.d.)². *Atrodi burtus*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi_burtus/real.html

LVA. (n.d.)³. *Atrodi vārdus*. Skatīts: <https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi-vardus/>

LVA. (n.d.)⁴. *Atrodi vārdus*. Skatīts: https://maciunmacies.valoda.lv/speles/atrodi_vardus/real.html

Mickeviča, M., Zariņa, S., Krastiņa, L., Valdmāne, L., & Vaivade, V. (2024). *Latviešu valoda. Mācību grāmata. 2. klase*. Rīga: LVA.

Open Society Institute – Sofia. (2023). *“Bye, bye, birdie”: Meeting the Challenges of Disinformation. The Media Literacy Index 2023*. Skatīts: <https://osis.bg/wp-content/uploads/2023/06/MLI-report-in-English-22.06.pdf>

Ozola, A., Geske, A., & Kampmane, K. (2023). *Starptautiskā lasītprasmes novērtēšanas pētījuma IEA PIRLS 2021 pirmie rezultāti*. Rīga: LU. Skatīts:

https://www.ipi.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/ipi/PIRLS_2021_nacionalais_zinojums_ar_vakiem.pdf

Pomere, I., Zelča, A., & Dūma, M. (2008). *Spicītes darba burtnīca. Rudens. 1. daļa*. SIA Laba. Skatīts: <https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Spicite.rudens.pdf>

Račs, G. (2017). *Kad neviens nav mājās*. Rīga: Latvijas Mediji.

Santos, A.I. (2015). Between Preschool and Primary Education—Reading and Writing from the Perspective of Preschool and Primary Teachers. *International Education Studies*, 8 (11), 211218.

Schull, Ch. P., La Croix, L., Miller, S. E., Austin, K. S., & Kid, J. K. (2021). *Early childhood literacy engaging and empowering emergent readers and writers - birth to age 5*. Skatīts: <https://pressbooks.nsc.ca/earlychildhoodliteracy/>

Seņkova, E., Ābola-Kurpa, M. (2023). *Burto jogu*. Rīga: SIA Radot.

Taurīte, D. (2022). *Burtu balle*. Rīga: Latvijas Mediji.

Tutas ābece. (2024). Rīga: Ausma Media.

VISC. (n.d.)¹. *Savieno attēlu ar atbilstošo burtu*. Atbalsts izcilībai. Skatīts: <https://atbalstsizcilibai.lv/7-uzdevums/>

VISC. (n.d.)². *Atrodi lielo un mazo burtu*. Atbalsts izcilībai. Skatīts: <https://atbalstsizcilibai.lv/17-uzdevums/>

Ziedonis, I. (1988). *Sākamgrāmata*. Rīga: Zvaigzne ABC.